

Joseph E. Stiglitz, Columbia Üniversitesi'nde Profesör ve Nobel Ekonomi ödülü sahibidir. Son kitabı *The Price of Inequality* How Today's Divided Society Endangers our Future - Eşitsizliğin Bedeli: Günümüzün Bölünmüş Toplumu Geleceğimizi Nasıl Tehdit Ediyor ismini taşımaktadır.

JOSEPH E. STIGLITZ

Uçurumun eşliğinde bir yıl

Küresel ekonomi için asıl risk Avrupa'da. İspanya ve Yunanistan'da ekonomik kriz var ve görünürde hiçbir düzelme umudu yok. Eurozone'un "mali sıkılaştırması" çözüm değil ve Avrupa Merkez Bankası'nın yaptığı ülke borçları alımı, en fazla geçici bir çare olabilir.

2012 yılı düşündüğüm kadar kötü geçti. Avrupa'daki durgunluk kemer sıkma politikalarının ve başarısızlığa mahkûm bir euro çerçevesinin tahmin edilebilir sonucuydu. ABD'nin mecalsiz iyileşmesi ancak iş gücüne yeni katılanlara iş imkânı yaratmaya yetecek düzeydeki büyümeyle beraber, Başkan Barack Obama'nın iş önergesinin yürürlüğe sokulmasını engelleyerek, ekonomiyi bir "mali uçuruma" sürükleyen siyasi çıkmazın tahmin edilen sonucuydu.

En önemli iki sürpriz, tahmin edilenden biraz daha keskin ve daha yaygın görülen yeni pazarlardaki yavaşlama ve Avrupa'nın (gerekenden çok yetersiz olmakla beraber) bazı reformları gerçekten çarpıcı olarak kucaklamasıydı.

2013'e bakarsak, en büyük riskler ABD'de ve Avrupa'da. Tersine, Çin ekonomik sert inişten kaçınmak için gereken araçlara, kaynaklara, teşviklere ve bilgiye sahip, Batı ülkelerinin aksine, "genişlemeci tasarruf" gibi ölümcül fikirlerle bağlantılı olan anlamlı bir seçim çevresi yok.

Çinliler sadece elde edilen sonuca odaklanmak yerine (ekonomilerini ihracattan uzaklaştırarak yerel tüketime çevirip tekrar dengeleme yoluyla) büyüme "kalitesine" daha fazla odaklanmaları gerektiğini kabul ediyor. Ama Çin'deki odak noktası değişikliğine ve küresel ekonomik koşullardaki olumsuzluğa rağmen, yaklaşık yüzde 7'lik büyüme ticari mal fiyatlarının devamını sağlayarak Afrika'dan ve Latin Amerika'dan yapılan ihracata faydalı oldu. ABD Merkez Bankası'nın yapacağı parasal genişlemenin üçüncü turu da ABD'deki yerel büyümeyi teşvik etmede pek etkili olmasa da ticari mal ihracatçılarına yararlı oluyor.

ABD, Obama'nın tekrar seçilmesiyle beraber, geçen dört yılda olduğu gibi iyi kötü geçinip gitmek

olasıdır. Emlak piyasasındaki düzelme işaretleri, "su altı" ipoteklerinde (ödenmeyen borcun evin piyasa değerini aşması) anaparanın defter değerinin azaltılması gibi yeterince dramatik politik tedbirlerden vazgeçmeye yeterli olacağı görülüyor. Ama gerçek (enflasyona ayarlanmış) ev fiyatları hâlâ önceki zirvenin yüzde 40 altındayken, emlak piyasasının (ve bununla yakından ilişkili inşaat endüstrisinin) tam olarak iyileşmesi zor görünüyor.

Bu arada, Obama'nın Cumhuriyetçi muhalifleri ülkeyi 1 Ocak 2013 tarihli otomatik vergi zamlarından ve harcama kesintilerinden oluşan mali uçuruma sürüklemese de, ABD'nin kendine özgü hafif kemer sık-

ma politikasının devam etmesini sağlayacak. Kamu sektöründeki istihdam oranı şu an kriz öncesi seviyesinin kabaca 600 bin altında, normal genişlemeye yaklaşık iki milyonluk kamu sektörü iş açığını ima eden 1,2 milyon ilave iş anlamına geliyor.

KÜRESEL EKONOMİ İÇİN ASIL RİSK AVRUPA'DA

Küresel ekonomi için asıl risk Avrupa'da. İspanya ve Yunanistan'da ekonomik kriz var ve görünürde hiçbir düzelmeye umudu yok. Eurozone'un "mali sıkılaştırması" çözüm değil ve Avrupa Merkez Bankası'nın yaptığı ülke borçları alımı, en fazla geçici bir çare olabilir. Eğer Avrupa Merkez Bankası finansman karşılığında kemerleri daha da fazla sıkarsa (Yunanistan ve İspanya'dan istendiği gibi), bu tedavi hastanın durumunu kötüleştirmekten başka şeye yaramayacak.

Benzer biçimde, Avrupa'daki genel bankacılık denetimi, fonların devamlı göçünü durdurmaya yetmez. Bunun için Kuzey Avrupa ülkelerinde yakın gelecekte gündemde olmadığı söylenen yaygın mevduat sigortası sistemi gerekiyor. Avrupalı liderler daha önce hayal bile edilemeyen şeyleri tekrar tekrar başarmış olsa da, verdikleri tepkiler piyasalarla eş zamanlı değil. Uyguladıkları kemer sıkma politikalarının olumsuz etkilerini daima küçümsediler ve kurumsal ayarlamaların faydalarını da fazla büyüttüler.

Avrupa Merkez Bankası'nın, (bankaları desteklemek için ülke borçlarını finanse etmesi kadar ayrıca-

lıklı görünen bir ön yüklemeye operasyonu olarak) ülke tahvili satın almak üzere ticari bankalara kredi veren 1 trilyon euro (1,3 trilyon dolar) değerindeki uzun vadeli tekrar finansman operasyonunun (LTRO) etkisi oldukça kısa süreli oldu. Avrupalı liderler civardaki borç krizinin büyüme yokluğunu kötüleştirmekten başka şeye yaramayacağını kabul etti ve hatta kemer sıkma politikasının o cephede faydalı olmayacağını bile (zaman zaman) anladılar; bununla beraber, başarı bir büyüme paketi sunamadılar.

Avrupalı yetkililerin İspanya ve Yunanistan'a empoze ettiği ekonomik krizin siyasi sonuçları da görülmeye başlandı. İspanya'da, özellikle Katalonya'da, bağımsızlık hareketleri canlanırken Yunanistan'da da neo-nazizm yükselişe geçti. Demokratik Avrupa'nın bütünleşmesini hızlandırmak gibi belli bir amaçla oluşturulmuş euro, bunun tam tersi bir etki doğurdu.

2013 YILINI TAHMİN ETMEK

Buradan çıkarılacak ders politika ve ekonominin birbirinden ayrılmaz olduğu. Piyasalar tek başlarına ne verimli ne de kararlı olabilir ama serbestleştirme politikası tahmin edilmeyen fazlalıklar meydana getirdi, bu da varlık baloncukları oluşturdu ve bunların patlaması sonucunda kriz çıktı.

Kriz politikası ise hiç de yeterli olmayan tepkilerle yol açtı. Bankalar kurtarıldı ama temeldeki sorunlar irin toplamaya başladı. Hem Avrupa'da hem de Amerika'da bu sorunları çözme görevi bunlara yol açmış olan politikacılara verildiği için bu sonuç şaşırtıcı değil. Avrupa'da euronun çıkarılmasına neden olan şey ekonomi değil politikaydı ve baloncuklar için bol miktarda alan sağlayan ama bunun kötü sonuçlarıyla başa çıkmak için fazla imkân bırakmayan temelden kusurlu bir yapının ortaya çıkması da politikanın suçuuydu.

2013 yılını tahmin etmek demek, ABD'deki bölünmüş hükümetin ve bölünmüş bir Avrupa'nın kendi krizlerine nasıl tepki vereceğini tahmin etmek anlamına geliyor. Ekonomistlerin kristal küreleri her zaman bulanıktır ama siyaset bilimcilerinininki daha da bulanık olur. Bu durumda, ne uçurumdan düşerek ne de düzelmeye yoluna girerek, ABD'de bir yıl daha böyle geçip gidecek. Ancak Atlantik'in her iki tarafında, cesaret gösterisi ve korku politikasından oluşan siyasi kutuplar oldukça belirgin. Korku politikasındaki asıl sorun ise bazen gerçekten de korkulanın başa gelmesi oluyor.

**Telif Hakkı: Project Syndicate, 2012.
www.project-syndicate.org**

2013 yılını tahmin etmek demek, ABD'deki bölünmüş hükümetin ve bölünmüş bir Avrupa'nın kendi krizlerine nasıl tepki vereceğini tahmin etmek anlamına geliyor. Ekonomistlerin kristal küreleri her zaman bulanıktır ama siyaset bilimcilerinininki daha da bulanık olur.

